

Зорана ГАЈИЋ

Управа за међународну оперативну полицијску сарадњу МУП-а РСМр

Данијела СПАСИЋ

Криминалистичко-полицијска академија

UDK 341.44:351.74:61.1(100)

Прегледни научни рад

Примљено: 18.07.2013.

Екстрадиција и поступање полиције са страном међународном потерницом *

***Апстракт:** У раду се приказују поједина позитивноправна решења (одредбе Законика о кривичном поступку, Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима и Закона о полицији) и њихова примена у пракси Министарства унутрашњих послова Републике Србије у погледу расписивања међународних потерница и њиховог важења на територији Републике Србије. Кратак осврт на појам и правни основ екстрадиције окривљених и осуђених лица пружа основна објашњења овог института међународне правне помоћи у кривичним стварима.*

У средишту анализе налазе се билатерални уговори о међусобном изручењу које је Република Србија закључила са Црном Гором, Хрватском и Македонијом. Анализа је показала да могућност расписивања међународне потернице на молбу иностраног органа за лицем за које се сумња да се налази у Републици Србији представља значајно овлашћење полиције да лица тражена на међународном плану лишава слободе на територији Републике Србије. На тај начин полиција Србије даје свој допринос борби против међународног криминала, у смислу привођења правди међународних бегунаца.

***Кључне речи:** екстрадиција, међународне потернице, ИНТЕР-ПОЛ.*

* Овај рад је настао као резултат реализовања научноистраживачког пројекта под називом Безбедност и заштита организовања и функционисања васпитно-образовног система у Републици Србији (основна начела, принципи, протоколи, процедуре и средства). Пројекат финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 47017), а реализује Факултет безбедности Универзитета у Београду (2011-2014). Руководилац пројекта је проф. др Желимир Кешетовић.

Овај рад је настао и као резултат реализовања интерног научноистраживачког пројекта Криминалистичко-полицијске академије у Београду, под називом Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвена реакција.

Увод

Криминал не познаје националне границе. Зато је међународна полицијска сарадња изузетно важан сегмент односа између субјеката међународне заједнице, а с обзиром на транснационални карактер криминалних активности, у будућности ће бити од виталног значаја. Дуги низ година државе и њихове полицијске организације остварују сарадњу и координацију активности са својим међународним партнерима кроз следеће модалитете:

1. глобалну, мултилатералну сарадњу путем ИНТЕРПОЛ-а;
2. билатералне и регионалне споразуме о полицијској сарадњи са појединим државама;
3. европску мултилатералну сарадњу преко ЕВРОПОЛ-а (Спасић, Липовац, 2011:161).

Сарадња држава одвија се у оквиру утврђених међународних односа, а конкретније је регулисана одредбама унутрашњег права и међународним конвенцијама (Вајагић, 2013). Њен легислативни оквир чине установљена правна правила и међународни инструменти. С једне стране, оквир сарадње утврђују унутрашњи правни прописи и политичка платформа држава учесница, а с друге стране, међународни документи, уговори и конвенције које су државе закључиле. Унутрашњи оквир сарадње утврђују закони држава и одлуке њихових највиших органа. Најчешће су то уставни као највиши правни акти, подзаконски акти и одлуке.

Међународни оквир сарадње представљају бројни међународноправни документи, а пре свих *Повеља ОУН* која истиче универзалне циљеве и начела (Божовић, 2012). Основ међународне сарадње чине општа правна начела просвећених народа, морална и етничка схватања. У ужем смислу, најважнији правни основ сарадње су међународни уговори сачињени у посебној писаној форми, који имају правну снагу и обавезујући су за потписнике. Обим међународне сарадње држава је у дијапазону од билатералне, преко регионалне до мултилатералне (Никач, 2003:79).

На глобалном нивоу окосницу мултилатералне сарадње чини *Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала* (тзв. *Палермо конвенција*), отворена за све државе за потписивање од 12. до 15. децембра 2000. у Палерму, у Италији, а након тога у седишту Уједињених нација у Њујорку до 12. децембра 2001. године, заједно са два допунска протокола – *Протоколом за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом* и *Протоко-*

*лом против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом.*¹

Међународна кривичноправна помоћ – општа разматрања

У оперативном смислу, сарадња држава на пољу спречавања и сузбијања свих облика криминалитета, односно, међународна кривична сарадња, реализује се као:

1. међународна судска сарадња (кривичноправна помоћ) и
2. међународна полицијска сарадња.

Међународна правна помоћ у кривичним стварима представља један од видова сарадње између држава у области политике кривичног прогона усмерене на ефикасно вођење кривичног поступка, који обухвата прикупљање релевантних доказа потребних за решавање кривичних предмета и међусобно признање и извршење кривичних пресуда (Трнинић, 2011:314).

Према одредбама *Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима* (Службени гласник РС, бр. 20/2009), међународна кривичноправна помоћ има следеће видове:

1. извршење појединих кривичнопроцесних радњи;
2. уступање или преузимање списка од стране државе ради кривичног прогона;
3. издавање окривљених или осуђених лица (поступак екстрадиције), и
4. извршење кривичне пресуде страног суда.

Међународна кривичноправна помоћ је део комплексне сарадње у борби против криминалитета и начин да државе заштите своје виталне интересе, али и да се заштите интереси међународне заједнице у целини (Никач, 2003:82). У оквиру ових активности посебна улога припада полицији, која предузима бројне мере и радње у вези са трагањем за лицима, лишењем слободе, утврђивањем идентитета лица и лешева, трагањем за предметима кривичног дела. Полицијски органи обезбеђују реализацију процесноправних претпоставки кривичног поступка и заједно са судовима и тужилаштвом учествују у спровођењу међународне кривичне сарадње у целини.

Савремени трендови криминалних активности на подручју Југоисточне Европе, геополитички и безбедносни положај Србије, као једног постконфликтног друштва у региону, и њено транзитирање према Западној Европи означили су је и као земљу транзита, али и као земљу одредишта многих организованих криминалних кретања. То је условило неопходност повезивања полицијских, војних, правосудних и безбедносних органа/

¹ Савезна скупштина Савезне Републике Југославије усвојила је 22. јуна 2001. Закон о потврђивању Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала и допунских протокола (Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 6/2001).

агенција у циљу спречавања и сузбијања различитих облика криминалних делатности, пре свега кроз поступак пружања међународне кривичноправне помоћи.

Екстрадиција окривљеног и осуђеног лица страној држави – појам и основ

Екстрадиција окривљених и осуђених лица представља посебан и најкомплекснији вид међународне кривичноправне помоћи (међународна кривичноправна помоћ у ширем смислу), чији је циљ да онемогући учиниоцима кривичних дела да бекством из једне у другу државу избегну кривично гоњење или издржавање казне затвора (Јовашевић, 2002:273). Реч је о једној врсти међународноправног акта који се састоји у предаји окривљеног или осуђеног лица из једне државе другој држави, ради довршења кривичног поступка против њега, или извршења казне затвора, односно друге санкције која се састоји у одузимању слободе. Другим речима, екстрадиција представља акт међународне кривичноправне помоћи изручења странаца, или лица без држављанства старој држави на њен захтев, ради суђења за учињено кривично дело или ради издржавања казне. Материјалноправни основ екстрадиције лежи у опасности од издавања лица за правни поредак државе у којој се налази, јер је издавање траженог лица сагласно циљевима и начелима кривичног права (Живановић, 1985:198).

Екстрадиција не представља само правни акт већ, у одређеном смислу, и политички акт, имајући у виду садржину аката који регулишу екстрадицију (устави, закони, међународни уговори), претпоставке за екстрадицију (правне и политичке природе), органе који доносе коначну одлуку о екстрадицији (министарства), начин комуницирања међу државама (по правилу дипломатски пут). Овим актом се афирмише суверенитет држава, али се не доводе у питање принципи међународне сарадње држава (Никач, 2003:83).

У Републици Србији питање екстрадиције окривљених и осуђених лица регулисано је *Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима*.

Екстрадиција окривљених и осуђених лица, сходно одредби члана 1 наведеног *Закона*, врши се према одредбама овог *Закона* само ако ово питање није регулисано међународним уговором или уколико тај уговор постоји, а одређена питања нису њиме регулисана. Према томе, код овог вида међународне правне помоћи примат се даје међународним уговорима, сходно чл. 16 *Устава Републике Србије* (Службени гласник РС, бр.

98/06).²

Екстрадиција у правном систему Републике Србије се може вршити на *вануговорној* и на *уговорној* основи. Вануговорна основа је законска екстрадиција. Законска екстрадиција је пружање међународне правне помоћи између појединих држава, али у складу са одредбама устава и закона те државе (Јовашевић, 2002:98). Уговорна екстрадиција је пружање међународне правне помоћи између држава на бази претходно закљученог уговора. Ово је и најстарији облик екстрадиције (Јовашевић, 2002:97).

Када је у питању уговорни однос, треба указати да је Република Србија питање екстрадиције на билатералној основи регулисала са 26 држава – Албанијом, Аустријом, Алжиром, Белгијом, Црном Гором, Бугарском, Чешком, Данском, Француском, Грчком, Холандијом, Хрватском, Ираком, Италијом, Кипром, Мађарском, Монголијом, СР Немачком, САД, Словачком, Шпанијом, Швајцарском, Турском, Великом Британијом.³

² Према Уставу, опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори су саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.

³ Конвенција о издавању криваца између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Арбанске Републике од 22. јуна 1926. године, ступила на снагу 1929. године (Службене новине, бр. 117/1929); Уговор о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Демократске Народне Републике Алжир од 31. марта 1982. године, ступио на снагу 1984. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 2/1983); Уговор о издавању између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Републике Аустрије од 1. фебруара 1982. године, ступио на снагу 1984. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 2/1983); Конвенција о екстрадицији и правној помоћи у кривичним стварима између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Краљевине Белгије од 4. јуна 1971. године, ступила на снагу 1972. године (Службени лист СФРЈ – Додатак, бр. 9/1973); Уговор између Републике Србије и Црне Горе о изручењу, потписан у Подгорици 29. маја 2009. године, (Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 21. маја 2010. године); Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Црне Горе о изменама и допунама Уговора између Републике Србије и Црне Горе о изручењу (Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 31. марта 2011. године); Уговор између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Бугарске о узајамној правној помоћи од 23. марта 1956. године, ступио на снагу 1957. године (Службени лист ФНРЈ – Додатак, бр. 1/1957); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Чехословачке Социјалистичке Републике о међусобној предаји осуђених лица ради издржавања казне затвора од 23. маја 1989. године, ступио на снагу 1990. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 6/1990); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Краљевине Данске о међусобној предаји осуђених лица ради издржавања казне затвора од 28. октобра 1988. године, ступио на снагу 1989. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 5/1989); Конвенција о издавању између Владе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Владе Француске Републике од 23. септембра 1970. године, ступила на снагу 1971. године (Службени лист СФРЈ – Додатак, бр. 43/1971); Конвенција између Федеративне Народне Републике Југославије и Краљевине Грчке о узајамним правним односима од 18. јуна 1959. године, ступила на снагу 1960. године (Службени лист ФНРЈ – Додатак, бр. 7/1960); Уговор о издавању криваца између Србије и Холандије од 28. фебруара (11. марта) 1896. године, ступио на снагу 1896. године (Српске новине, бр. 275/1896); Уговор између Републике Србије и Републике Хрватске о изручењу од 29. јуна 2010. године; Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Републике Ирак о правној и судској сарадњи од 23. маја 1986. године, ступио на снагу 1987. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 1/1987); Конвенција између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Италије о издавању криваца од 6. априла 1922. године, ступила на снагу 1931. године (Службене новине, бр. 42/1931); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Републике Кипар о правној помоћи

Када су у питању мултилатералне конвенције, овде свакако треба истаћи *Европску конвенцију о екстрадицији* из 1957. године са *Додатним протоколима* из 1975, 1978. и 2010. године (Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр.10/2001).

Република Србија је потписница већег броја других мултилатералних конвенција које регулишу правну сарадњу у оквиру неких других области, а у оквиру тога и екстрадицију окривљених и осуђених лица (нпр. *Конвенције УН против незаконите трговине опојним дрогама и психотропним супстанцама*).

С обзиром да међународни уговори имају примат, те да су бројна слична или идентична решења садржана у њима и у *Закону о међународној правној помоћи* у кривичним стварима, даље разматрање екстрадиције окривљених и осуђених лица посматраће се, пре свега, са аспекта међународних уговора у општем смислу, а накнадно, са аспекта међународних уговора о изручењу домаћих држављана закључених са Републиком Хрватском и Црном Гором, те положаја и улоге полиције с тим у вези.⁴

Претпоставке за издавање окривљених, односно осуђених лица

у грађанским и кривичним стварима од 19. септембра 1984. године, ступио на снагу 1987. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 2/1986); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Народне Републике Мађарске о узајамном правном саобраћају од 7. марта 1968. године, ступио на снагу 1969. године (Службени лист СФРЈ – Додатак, бр. 3/1968); Уговор о изменама и допунама Уговора између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Народне Републике Мађарске о узајамном правном саобраћају од 7. марта 1986. године, ступио на снагу 1987. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 1/1987); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Монголске Народне Републике о пружању правне помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима од 8. јуна 1981. године, ступио на снагу 1983. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 7/1982); Споразум о издавању између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке од 26. новембра 1970. године, ступио на снагу 1975. године (Службени лист СФРЈ – Додатак, бр. 17/1976); Конвенција о издавању криваца закључена између Краљевине Србије и Уједињених Америчких Држава од 12/25. октобра 1901. године, ступила на снагу 1902. године (Српске новине, бр. 33/1902); Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Шпаније о правној помоћи у кривичним стварима и издавању од 8. јула 1980. године, ступио на снагу 1982. године (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 3/1981); Конвенција о издавању криваца између Србије и Швајцарске од 16/28. новембра 1887. године, ступила на снагу 1888. године (Службене новине, бр. 83/1888); Конвенција о издавању између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Републике Турске од 17. новембра 1973. године, ступила на снагу 1975. године (Службени лист СФРЈ – Додатак, бр. 47/1975); Уговор о узајамном издавању криваца између Србије и Велике Британије од 6. децембра 1900. године, ступио на снагу 1901. године (Српске новине, бр. 35/1901). Извор: <http://www.mpravde.gov.rs/cr/articles/medjunarodne-aktivnosti-eu-integracije-i-projekti/medjunarodna-pravna-pomoc/medjunarodni-ugovori-o-pravnoj-pomoci-u-krivicnim-stvarima.html>, (приступљено 9. 3. 2012)

⁴ Уговор између Републике Србије и Црне Горе о изручењу, потписан у Подгорици 29. маја 2009. године (Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 21. маја 2010); Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Црне Горе о изменама и допунама Уговора између Републике Србије и Црне Горе о изручењу (Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 31. марта 2011); Уговор између Републике Србије и Републике Хрватске о изручењу од 29. јуна 2010. године.

За издавање окривљеног, односно осуђеног лица, морају кумулативно бити испуњене бројне претпоставке предвиђене уговорима и оне су углавном исте. Односе се на кривично дело, изречену казну, учиниоца, доказе и процесне сметње.

Држављанство лица је у свим уговорима основ за одбијање издавања, из чега произлази да је могуће издавање другим државама само страних држављана или лица без држављанства. Насупрот томе, изручење држављана Републике Србије иностраној држави, односно држављана те стране државе Републици Србији, свој законски основ налази у потписаним уговорима између Републике Србије и Хрватске и Црне Горе о изручењу.

У највећем броју уговора као једна од претпоставки за издавање предвиђена је дужина запрећене казне (од једне до две године), односно изречене казне (од четири месеца до једне године); предвиђа се истоветност кривичних дела, односно да дело због кога се неко лице тражи представља кривично дело према законодавству обе државе. Предвиђена је и забрана издавања лица које на територији замољене државе уживају право азила. Такође, издавање ће се одбити, или се може одбити ако је кривично дело за које се тражи издавање извршено на територији замољене државе. Издавање се такође неће дозволити због политичког кривичног дела, као и у случају војних кривичних дела.

Застарелост кривичног гоњења, односно извршења казне затвора, такође је сметња за издавање, као и околност да се лице због истог дела гони у замољеној држави. Издавање се неће одобрити ни у случају када је тражено лице већ осуђено у замољеној држави за дело због кога се тражи издавање (лат. *ne bis in idem*).

Канал комуникације између две државе је дипломатски пут, а у хитним случајевима министарство унутрашњих послова, односно ИНТЕРПОЛ (Урошевић и др., 2010:64).

Улога полиције у поступању са страном међународном потерницом

Екстрадициони поступак, као строг и формалан, представља завршетак процеса који је започет расписивањем међународне потернице и њеном реализацијом, тј. лишењем слободе лица.

Обавезни елементи које свака *међународна потерница* мора да садржи, сходно правилима ИНТЕРПОЛ-а, а које министарство унутрашњих послова цени у сваком конкретном случају, су: подаци потребни за утврђивање истоветности лица чије ће изручење бити тражено, држа-

вљанство лица, чињенични опис и правна квалификација кривичног дела, назив иностраног правосудног органа, број и датум одлуке о покретању кривичног поступка, одлуке о притвору или пресуде, *modus operandi*, средства за утврђивање истоветности окривљеног или осуђеног, клаузула да ће се у случају лишења слободе тражити екстрадиција лица формалним путем подношењем молбе.

Чланом 24 *Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима* предвиђа се, у хитним случајевима, достављање захтева за притварање неког лица пре подношења замолнице. Захтев се домаћем правосудном органу или полицији може поднети непосредно, преко министарства правде или преко ИНТЕРПОЛ-а.

Замолницом се сматра формална молба за екстрадицију која се доставља дипломатским путем замољеној држави – у овом случају Републици Србији. Под условом узајамности, расписана међународна потерница сматра се захтевом. У пракси се увек поштује овај редослед: страна држава прво расписује међународну потерницу и, уколико лице буде лишено слободе у Републици Србији, она подноси Министарству правде формални захтев за издавање лица.

Ретки су случајеви да страна држава достави молбу за екстрадицију министарству правде, а да претходно није расписала међународну потерницу (и тако сигнализирала тој држави да би се бегунац управо могао крити на њиховој територији) и затражила његово лишење слободе од стране полиције те државе.⁵

Дакле, овде је законодавац имао у виду оно што се најчешће и догађа у пракси. Државе чланице ИНТЕРПОЛ-а расписују међународне потернице каналима ИНТЕРПОЛ-а, а државе чланице које их примају (реч је о двосмерној улици, „прималац податка“ је уједно и „давалац“) их расписују на својој територији ако су испуњени одређени услови који се тичу форме и садржине међународне потернице, и ако постоји изјава да ће у случају проналажења тог лица бити поднета формална молба за његово издавање.

Одредба чл. чл. 600, ст. 4, т. 1 новог *Законика о кривичном поступку*,⁶ који се примењује од 1. 10. 2013. године (изузетак су поступци за кривична дела организованог криминала или ратних злочина који се воде пред посебним одељењем надлежног суда у случају којих је Законик почео да се примењује од 15. јануара 2012. године), полицији даје могућност (не и обавезу) да распише страну међународну потерницу ако постоји сумња да се лице крије у Републици Србији (основ за вођење евиденција траже-

⁵ Република Србија прихвата црвену потерницу ИНТЕРПОЛ-а коју је расписала држава молиља преко свог националног централног бироа ИНТЕРПОЛ-а ако потерница садржи све обавезне елементе, и под условом узајамности.

⁶ Службени гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013.

них лица је чл. 76, т. 5 *Закона о полицији*, Сл. гласник РС, бр. 101/2005, 63/2009).

Дакле, ширим тумачењем чл. 600, ст. 4, т. 1 новог ЗКП-а долазимо до тога да полиција, по природи свог посла, увек сумња да би се бегунци од међународне правде могли крити у Републици Србији, поготово када је реч о суседним и европским земљама, због географске блискости. Свакако, полиција не може остати равнодушна ни када је реч о траженим лицима која су осумњичена или правоснажно осуђена за најтежа кривична дела општег криминала, међународног тероризма, организованог криминала и др., уколико за њима трагају државе ван Европе.⁷

У сачињеној инструкцији Министарства унутрашњих послова утврђен је обавезан садржај који се састоји од писменог обавештења које орган унутрашњих послова, уз лице лишено слободе, доставља судији надлежног Вишег суда по месту лишења слободе траженог лица по страном међународној потерници, како би му овај одредио екстрадициони притвор (у трајању од 18 до 40 дана). У том року је страна држава у обавези да достави формалан захтев за екстрадицију дипломатским путем. О чињеници лишења слободе лица на основу међународне потернице, Национални централни биро ИНТЕРПОЛ-а обавештава страну државу која је расписала међународну потерницу.

Притвор према лицима траженим по основу црвене потернице ИНТЕРПОЛ-а, као мера обезбеђења окривљеног или осуђеног лица, одређује се према *Европској конвенцији о екстрадицији* у року од 18 дана, уз могућност продужења до 40 дана.

Позитивноправним прописима Републике Србије (чл. 16, ст. 1 *Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*) забрањено је изручење држављана Републике Србије страном држави која је претходно расписала међународну потерницу.

Министарству унутрашњих послова ово законско решење умногоме олакшава посао. Другим речима, међународне потернице страних држава с мером лишења слободе које су расписане за домаћим држављанима којима је овакав статус непобитно утврђен, неће се расписивати за територију Републике Србије.

Међутим, од оваквог поступања постоји изузетак који предвиђа сам *Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима*. У члану 1 наглашено је да ће се овај *Закон* примењивати у случају када не постоји потврђени међународни уговор или када одређена питања њиме нису уређена.⁸

У оквиру тумачења чл. 1 *Закона о међународној правној помоћи у*

⁷ Видети Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала.

⁸ Други изузетак је Закон о сарадњи са Хашким трибуналом из 2002. године.

кривичним стварима, који се примењује ако нека питања нису регулисана потврђеним међународним уговорима, треба нагласити истовремено да овај Закон детаљно у својим члановима наводи ИНТЕРПОЛ (односно Министарство унутрашњих послова) као канал преко кога се размењују подаци у вези са међународном правном помоћи у кривичним стварима, и на основу чијих потерница (које су расписане од стране полиције) поступају домаћи судови у циљу одређивања екстрадиционог притвора.

Имајући у виду наведене околности, у случајевима да тражена лица поседују домаће држављанство, а да страна међународна потерница која је расписана за њима садржи прописане елементе, сходно утврђеној методологији ИНТЕРПОЛ-а, и у ситуацији када је лице потраживано од стране државе молиље са којом је Република Србија закључила уговор о међусобном изручењу домаћих држављана (као што је случај са Републиком Хрватском, Црном Гором и Македонијом), Министарство унутрашњих послова расписаће међународну потерницу за територију Републике Србије на основу чл. 569, ст. 4 ЗКП-а, претходно ценећи одредбе ових уговора.

На стране међународне потернице за домаћим држављанима које не испуњавају услове из ових билатералних уговора, неће се примењивати чл. 569, ст. 4 ЗКП-а, с обзиром да према позитивноправним прописима није дозвољено изручење домаћих држављана. Ово правило важи и за стране међународне потернице расписане за домаћим држављанима са чијим државама молиљама Република Србија није потписала уговор о међусобном изручењу.

Уговором између Републике Србије и Црне Горе о изручењу, потписаним у Подгорици 29. маја 2009. године (Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 21. маја 2010. године), предвиђена су узајамна изручења домаћих држављана за кривична дела организованог криминала, корупције, дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, прање новца и друга тешка кривична дела за која је забрањена казна од пет и више година затвора, укључујући и ратне злочине.

Уговором између Републике Србије и Републике Хрватске о изручењу од 29. јуна 2010. године изручења домаћих држављана ће се дозволити само за кривична дела организованог криминала и корупције у складу са њиховим међународно прихваћеним дефиницијама, при чему посебно треба узети у обзир *Конвенцију Уједињених нација против транснационалног организованог криминала с допунским протоколима*, *Конвенцију Уједињених нација против корупције* од 31. октобра 2003. године, и *Кривичноправну конвенцију о корупцији* од 27. јануара 1999. године, с протоколом.

Уговор са Хрватском је препознао важност канала ИНТЕРПОЛ-а преко кога се доставља документација (поред молбе за екстрадицију, расписују се и међународне потернице).

Уговором између Републике Србије и Македоније, потписаним 29. новембра 2011. године, предвиђено је изручење осумњичених за кривична дела општег криминала, корупције и прања новца за које је забрањена казна затвора од најмање четири године, а изречена затворска казна од најмање две године.

Ако се изврши компарација у односу на поступак издавања потернице и објаве по важећем ЗКП-у на основу наредбе домаћег суда, уочава се да је законодавац поставио строжије услове у смислу да Министарство унутрашњих послова пре расписивања међународне потернице ван територије Републике мора да затражи сагласност Министарства правде Републике Србије ; држављанство није од утицаја, домаћи суд може трагати и за страним држављанином. Уколико је вероватно да се лице за којим је издата потерница (тзв. централна потерница или национална потерница која важи само за територију Републике Србије) налази у иностранству, министарство надлежно за унутрашње послове (ИНТЕРПОЛ) може расписати и међународну потерницу, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове правосуђа (чл. 569, ст. 3 истог Закона).⁹

Закључак

Савремена борба против криминала на међународном нивоу не би се могла замислити без познавања и коришћења савремених производа и услуга које користи међународна полицијска заједница (међународне потернице као производ ИНТЕРПОЛ-а или аналитички радни фајлови и истражни тимови као оруђе ЕВРОПОЛ-а) с једне стране, али такође ни без познавања правних института међународне правне помоћи у кривичним стварима (претпоставке за изручење неког лица држави молићи, или молбе за екстрадицију које подносе министарства правде држава мо-

⁹ Као што је претходно објашњено, не важи и обрнуто: Министарство унутрашњих послова нема законску обавезу да тражи сагласност Министарства правде Републике Србије да би страну међународну потерницу расписао за подручје Републике Србије, односно да би је унео у националну базу потражне делатности, већ је довољно да постоји сумња да би се тражено лице могло крити на територији Републике Србије.

Исто законско решење законодавац је предвидео чл. 600, ст. 3 новог Законика о кривичном поступку (Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013) чија је примена, као што је већ поменуто, одложена до 1.10. 2013. године, изузев у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, у ком случају се примењује од 15. 1. 2012. године.

лиља), чије познавање и коришћење у свакодневном раду подиже ефикасност органа за спровођење закона на виши ниво.

Нарочита хитност у поступању и правовремено расписивање страних међународних потерница у Републици Србији показују се као врло важни предуслови за лоцирање тражених лица и њихово лишење слободе од стране полиције на територији Републике Србије, у смислу законитог правног основа за поступање.

Стога познавање одредаба поменутих билатералних уговора о међусобном изручењу и њихово правилно тумачење и примена у пракси (расписивање међународних потерница по овом основу у Републици Србији, сходно чл. 569, ст. 4 ЗКП-а) доприноси општој правној сигурности, обезбеђује законито поступање полиције у предузимању репресивних мера у ограничавању слободе, а Републику Србију представља као респектабилног партнера у међународној полицијској заједници, у смислу испуњавања преузетих међународних обавеза.

У овим чињеницама уочава се веза између полицијске надлежности (у оквиру које полиција цени правне услове за примену чл. 569, ст. 4 ЗКП-а и уједно не/расписује страну међународну потерницу за територију Републике Србије, лишава слободе лице у Србији на основе те потернице и приводи га Вишем суду у циљу одређивања екстрадиционог притвора) с једне стране, и надлежности правосудног органа (одређује екстрадициони притвор, цени испуњеност претпоставки за изручење) у хватању међународних бегунаца, с нагласком на чињеницу да поседовање домаћег држављанства више није разлог за избегавање кривичног прогона, при чему би правда остала незадовољена.

Литература

1. Вајагић, М., (2013). Institutionalization of Cooperative Security on the Example of the European Union, *Bezbednost*, god. 55, broj 3, Beograd, str. 21-36.
2. Божовић, М., (2012). Међународни стандарди полицијског поступања и примене полицијских овлашћења у Републици Србији, *Безбедност*, год. 54, број 3, Београд, стр. 335-350.
3. Јовашевић, Д., (2002). Лексикон кривичног права, 2. проширено издање, Службени лист СРЈ, Београд.
4. Никач, Ж., (2003). Transnacionalna saradnja u borbi protiv kriminaliteta – Europol i Interpol, *Zavod za udžbenike i nastavna sredstva*, Beograd.
5. Спасић, Д., Липовац, М., (2011). Конвенција о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи и улога Србије у борби против међународног криминала, Сузбијање криминала у оквиру међународне поли-

- цијске сарадње, зборник радова, Криминалистичко-полицијска академија & Фондација „Ханс Зајдел“, Београд, стр. 161-173.
6. Трнинић, В., (2001). Међународна кривичноправна помоћ у законодавствима Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине и Републике Српске, Ревизија за безбедност, бр. 4, 2011, стр. 314-330.
 7. Урошевић, В., Уљанов, С., Ивановић, З., (2010). Фокуси у сарадњи криминалистичких полиција са аспекта НЦБ Интерпола Београд, Безбедност, год. 52, бр. 1, Београд, стр. 62-73.
 8. Живановић, Т., (1985). Основи кривичног права (општи део), НИО Службени лист, Београд.
 9. Законик о кривичном поступку Републике Србије, Сл. гласник РС, број 72/11.
 10. Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, Сл. гласник РС, бр. 20/2009.
 11. Закон о полицији, Сл. гласник РС, бр. 101/2005, 63/2009.
 12. Уговор између Републике Србије и Црне Горе о изручењу, Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 1 од 21. маја 2010. године.
 13. <http://www.mpravde.gov.rs/cr/articles/medjunarodne-aktivnosti-eu-integracije-i-projekti/medjunarodna-pravna-pomoc/medjunarodni-ugovori-o-pravnoj-pomoci-u-krivicnim-stvarima.html> (приступљено 9. 3. 2012).
 14. <http://www.interpol.int/About-INTERPOL/Legal-materials/Neutrality-Article-3-of-the-Constitution> (приступљено 9. 3. 2012).
 15. <https://www.europol.europa.eu/content/page/joint-investigation-teams-989> (приступљено 10. 3. 2012).

Extradition and Police Activities Related to Foreign International Notices

***Abstract:** This paper shows certain solutions in force (the provisions of the Criminal Procedure Law, the Law on International Legal Assistance in Criminal Matters and the Law on Police) and their application in the practice of the Ministry of the Interior of the Republic of Serbia as regards the issuing of international notices and their validity in the territory of the Republic of Serbia. A short review of the term of and the legal basis for the extradition of the accused or convicted persons will outline this institute of international legal assistance in criminal matters.*

The analysis focuses on the bilateral agreements on the extradition of domestic citizens which the Republic of Serbia concluded with Montenegro and Croatia in 2010 and with Macedonia in 2011. This analysis has shown that

the possibility of issuing an international notice against a person believed to be staying in the Republic of Serbia at the request of a foreign authority (if it is stated in the request that in case that person is discovered, their extradition will be sought) represents “a tool in the hands” of the police which allows them to arrest the persons wanted at the international level in the territory of the Republic of Serbia. Thus, the Serbian police contribute to combating international crime in terms of bringing internationally wanted fugitives to justice.

Key words: *international notices, INTERPOL, extradition.*